

աւետարանի մը (ըստ Թովմասի) տեսակէտը: Անծանօթ այդ աղբիւրի անունն է - որ գերմաներէն Գուէլ բառին տեղ կը գրուի եւ կը նշանակէ աղբիւր: Գուէլ-ը Յիսուսի խօսքերուն նախնական հաւաքածոն էր: Կը կարծեմ որ Չ-ը Քար գայթակղութեան եղած է:

«Ինչպէս որ Հռովմի կայսրերը իբր Աստուած կ'ուզէին պաշտուիլ, նոյն օրինակին հետեւեցան եւ քրիստոնեաներ Յիսուսի մասին»։ Կ'ըսեն անոնք:

Մեզ քրիստոնեաներս վշտացնող ու վիրաւորող այս էջը փակեմք հեգնելով նորոսոյց - մոտերնիսդ - կրօնուսոյցները: Անոնցմէ մին, իր քարոզը կ'եզրափակէ (5000ի կերակրուելուն մասին). «Յիսուսի սքանչելի խօսքերը լսելով ժողովուրդը մոռցաւ իր անօթութիւնը»...: Երիտասարդ մը չը հանդուրժելով նոր տեսակի այս ուրացումին կը քաջակնչէ. «Հապա ի՞նչպէս եօթ գամբիւղ կերակուրի փշրանք հաւաքեցին աշակերտները»...: Եւ եթէ Յիսուս յարութիւն չառաւ. Սողոսը ինչպէս

Պօղոս եղաւ, եւ հարիւրաւորներ տեսան զԱյն:

Ս. Պօղոս Առաքեալ կ'ըսէ. «Գիտեմ թէ իմ մեկնելէս յետոյ ձեր մէջ պիտի գան յափշտակող գայլեր որոնք պիտի չը խնայեն հօտին: Եւ Ձեր մէջն ալ պիտի ըլլան մարդիկ՝ որոնք թիւր խօսքերով իրենց ետեւէն պիտի քաշեն տանին Աւետարանի աշակերտները: Արթուն եղէք ուրեմն:

(Գործք Առաքելոց. Ի 29-30)

CROSSAN կ'ըսէ թէ Յիսուս անգրագետ (անուս) անձ մըն էր: Հրէաներ կ'ըսէին իր մասին (Յիսուսի) «Ինչպէ՞ս գիտէ ասի՝ Գիրքը» (Յովհ. է 15): Չորս աւետարաններու մէջ աւելի քան 30 անգամ գրուած է թէ «Յիսուս կ'ուսուցանէր...»: Անշուշտ թէ Յիսուս իր ժամանակի քարճրագոյն ուսման տիրացած էր. մանաւանդ Ս. Գրքի ուսումին:

ԲԱՐԳԷՆ ԵՊՍ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

ԱՂՕԹՔԻ ՈՅԺԸ

«Եւ զի թէպէտեւ դարձեալ զօրանայք՝
դարձեալ ի պարտութիւն մատնեսջիւք.
զի Աստուած ընդ մեզ է.» Ժամագիրք:

Յանախ զգացած եմ աղօթքի պատճառած հոգեկան թրթիւրը անցնող տասնընեակնգ տարիներուն՝ որպէս հոգեւորական՝ եւ անկէ առաջ: Սակայն այս մէկը որ պիտի պատմեմ՝ ցարդ եղածներուն մէջ իւրայատուկ տեղ մը կը գրաւէ, յիշեցնելով Վարդուհի մեծ մայրիկիս եւ իր մօր՝ Գոհարի կրօնական ջերմեռանդութիւնը. որ մանկութեանս օրերուն շատ խորունկ ազդեցութիւն ձգած էր վրաս: Եւ մասամբ անոնց կը պարտիմ հոգեւոր կեանքի յարիւս: Այս վտիտ տողերը կը ձօնեմ անոնց պայծառ յիշատակին: Օգոստոսի

վերջաւորութեան՝ Շաքաթ երեկոյ մը ժամանեցի Մայամի՝ յաջորդ օրը Ս. Աստուածածնայ Վերափոխման տօնին առթիւ պատարագելու եւ քարոզելու տեղոյն Ար. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ հաւատացեալներուն: Ծխական խորհուրդի անդամներուն հետ երկար գրուցելէ եւ համայնքը յուզող խնդիրներու մասին որոշ ծանօթութիւն քաղելէ ետք գիշերուան ժամը 10ին քարճրացայ հիւրանոցի սենեակս եւ լուրերէն իմացայ որ էնտրու անուանեալ փոթորիկը կամ ուրբականը եթէ իր ներկայ ուղիով շարունակէր յառաջանալ

մեզմէ միայն ժամ մը հիւսիս հեռաւորութեան վրայ պիտի խուժէր Ամերիկեան ցամաքամաս: Մէկ կողմ դնելով այդ հեռանկարը՝ փորձեցի ամփոփուիլ՝ պատրաստուելու համար յաջորդ օրուան Ս. Պատարագի խորհուրդին եւ խաղողորհնութեան, եւ մտածելու քարոզիս նիւթին վրայ: Աղօթքով ինքզինքս յանձնեցի բունի թագաւորութեան: Առաւօտեան երբ աչքերս բացի տեսայ դրան տակէն ներս սպրթած թղթիկ մը, գոր յայտարարութիւն մը կամ ապրանք ծախելու ծանուցագիր մը սեպելով, պատրաստ էի զամբիւղարկելի նկատել: Բայց անոր վրայ երեւցող մեծատառ գիրերը ուշադրութիւնս գրաւեցին: Կ'ըսուէր որ հարկ եղած պարագային պէտք էր պատրաստ ըլլալիմք մեր սենեակները դատարկելու: Հեռուստացոյցը բացի անմիջապէս եւ լսեցի այն ինչ որ չէի ակնկալեր. փոքորիկը ո՛չ հիւսիս եւ ո՛չ ալ հարաւ կ'երթար, այլ ուղղակի մեր վրայ կ'արշաւէր: Կը սպասուէր որ ան իր ամբողջ հզօրութեամբ ժամանէր կէս գիշերին, մինչ եւ կրնայի յետ միջօրէին ժամը 1:00ին մեկնիլ օդակայան եւ խուսափիլ փոքորիկէն: Այս մտածումով ոգեւորուած սենեակիս բանալին յանձնեցի եւ պանդոկէն դուրս ելայ: Դէպի եկեղեցի նամբու ընթացքին զիս ինքնաշարժով տանող տիկինը, որ Ծխական խորհուրդի ատենապետուհին էր, կը նախապատրաստէր զիս որպէս զի շատ մարդ չակնկալեմ եկեղեցւոյ մէջ, որովհետեւ մօտալուտ փոքորիկին պատճառաւ գուցէ շատեր չհամարձակէին հեռանալ իրենց տուներէն: Իսկ եւ առանց լուրջի առնելու տիկնոջ զգուշացումը՝ կը ջանայի կեդրոնանալ քարոզիս վրայ:

Արարողութեան աւարտին, մօտ ժամը 12:00ին ուղեցի գիտնալ թէ օդակայանը մինչեւ ե՞րբ բաց էր: Ի՞ գարմանս ինձ՝ ըսուեցաւ թէ ժամը 12:00ին արդէն իսկ փակուած էր: Ուրեմն ստիպուած էի մնալ:

Մէկ միջօրութիւն ունէի որ հայերով շրջապատուած պիտի ըլլայի: Տէր եւ Տիկ. Մաղաքեաններ իրենց տունը հրաւիրեցին զիս՝ հանգստանալու եւ նաշելու: Այր ու կին շատ հիւրասէր եւ հոգատար էին: Նրեկոյեան՝ այցելութեան գացինք ծխականի մը տունը, որ թեւեւ հարազատներով շրջապատուած էր, սակայն ամուսինը փոքորիկի պատճառաւ մնացած էր Նիւ Եորք: Կատակով ըսին որ ան աւելի քան տասնըհինգ տարիներէ ի վեր Մայամի բնակելով հանդերձ՝ փոքորիկի մը չէր հանդիպած: Մինչդեռ եւ առաջին անգամ ըլլալով կ'այցելէի Մայամի շաքաթաւերը մը միայն եւ առիթը կ'ունենայի փոքորիկը «վայելելու»: Ժամը իննի մօտ վերադարձանք տուն, որովհետեւ նամբորդութիւնը այլապէս կրնար վտանգաւոր դառնալ: Գիշերը երկինքը քիչ մը շաքազուցած էր եւ այնպիսի անդորր մը կը տիրէր, որ գուցէ միայն անասունները իրենց սուր բնագոյով կրնային գուշակել գալիքը: Անեքեւակայելի էր որ այսպիսի խաղողութեան կարող էր գօրաւոր եւ անգուսպ փոքորիկ մը յաջորդել:

Ժամը 12:00ի մօտ հրաժեշտ տալէ ետք իմ հիւրընկալներուս՝ ինքզինքս յանձնեցի Նիւվանայի իշխանութեան՝ անձրեւի տեղացող երաժշտութիւնը ունենալով որպէս ուղեկից: Որոտումներն ու փայլատակումները ժամ առ ժամ աւելի սաստկացան եւ քամին, որ կը ծեծէր գոյգ պատուհաններս, կը սպառնար խորտակել զանոնք եւ ներխուժել սենեակէս ներս: Կ'երեւի առաւօտեան չորս էր, այլեւս անհնար էր մնալ անկողնի մէջ: Պահ մը փորձեցի ակնհայտ գոցել բարձով, որպէս զի չլսէի սարսափազդու աղմուկը: Բայց, ապարդիւն ... Այնուհետեւ մտածեցի սողալ մահիճին տակը՝ աւելի ապահով վայր մը գտնելու յոյսով: Այդ գաղափարն ալ բաւարար չթուեցաւ: Ուստի հրաժարելով անկողնէն՝ դուրս ելայ սենեակէս, յուսալով

որ հիւրասնանկը անելի ապահով վայր մը կրնար ըլլալ: Ընդհակառակը այնտեղի լայն պատուհաններէն կարելի էր տեսնել կողքի պարտէզը, ուր հսկայ ծառեր կարծես երկրպագութիւն կ'ընէին կամ դիւթուած ֆամիի ուժգնութենէն՝ խելացնոր պարի յանձնած էին իրենք գիրենք: Պահ մը մտածեցի որ եթէ այդ ծառերէն նոյն իսկ մէկը իյնար մեր փայտակերտ տան վրայ, գայն անկասկած կրնար ջարդ ու փշուր ընել: Այս հեռանկարը անելի սահմանակեցուց զիս: Միակ ապահով վայրը ենթադրեցի որ միջանցքն էր, որուն երկու կողմերը սնանակներով ապահովուած էին: Այդ մէկ ու կէս մեքր լայնութիւն ունեցող միջանցքին մէջ ջանացի կծկուիլ, մինչեւ որ պզգած փոքրիկ գունդ մը դարձայ: Դուրսը փոքորիկը կը մոլեգներ, կը սաստկանար, կատղած կ'ուզէր ամէն ինչ կործանել: Եւ եթէ դիմադրութիւն մը գտնէր իր ճանապարհին՝ անելի կը սաստկացնէր իր մոլուցքը:

Առաջին անգամն էր որ ֆամիի եւ փոքորիկի ահեղ ուժին ոչ միայն կը գիտակցէի, այլեւ կը զգայի գայն: Ոյժ մը որ զիս մանրէի կը վերածէր եւ կը սպառնար բոլորովին ջնջել իմ էութիւնս: Հոգիս այս մենութեան եւ պարապութեան առջեւ անելի տկար կը զգար եւ կ'ուզէի փարուիլ ուժի մը որ կարողանար այս խենդ պահուն զիս գերծ պահել ճգմունիէ եւ խելագարել: Այդ պահուն յանկարծ՝ անգիտակցօրէն ներքին ոյժ մը զիս մղեց արտասանելու «Ժամագրքի» հետեւեալ տողը՝ «Զի թէպէտեւ դարձեալ զօրանայք, դարձեալ ի պարտութիւն մատնեսջիք, զի Աստուած ընդ մեզ է»: Այս տողերը ֆանիցս արտասանած եւ երգած էի ժամերգութեան ընթացքին, սակայն այս պահուն անոնք նոր իմաստ եւ ներքին նոր ուժակնութիւն մը ցուցաբերեցին, մինչ այդ անյայտ ինծի, զգացմունք մը զոր մեծ մայրիկներուս աղօթքներուն մէջ նշմարած

էի եւ զմայլած:

«Ժամագրքի»ի այս տողերը, ըստ աւանդութեան, արտասանած են անցեալի հայ մարտիկները՝ դիմագրաւելու համար բարբարոս հրոսակներու յարձակումները: «Զի Աստուած ընդ մեզ է» խօսքը անոնց տուած է հոգեկան ամրութիւն, որուն ոչ մէկ մարդկային ոյժ կրնար սպառնալ եւ կամ պարտութեան մատնել: Ի Խորոց սրտի զգացի որ այս աղօթքը ոչ միայն հին ժամանակներու մարդոց համար էր, այլ գալիք այն բոլոր սերունդներուն որոնք պիտի ապրէին նոյն հայու հաւատով:

Ամէն անգամ որ փոքորիկի ալիքը բարձրանար՝ տապալելու ամէն ինչ եւ կործանելու զիս, արտասանած աղօթքիս բառերու ետին կը զգայի գերմարդկային ոյժ մը որ կու գար յոյս եւ հաւատ ներշնչելու եւ դիմագրաւելու բնութեան կործանարար ոյժը: Մեր սուրբ հայրերու գրած աղօթքին ամէն մէկ տառին ետին կար թափնուած՝ պահապան հրեշտակ մը: Հինաւուրց աղօթքը արտասանած պահուս կը զգայի մեր հայրերու հաւատքին խորքը եւ Աստուծոյ անպարփակելի ոյժը որ կրնայ սանձել բնութեան պոռթկումները եւ փրկել իրեն ասպաւինողները:

Այս առիթով կրկին անգամ զգացի որ մեր եկեղեցւոյ հայրերը ստեղծած են հոգեւոր անսպառ գանձ մը որ այսօր եւս՝ մեր պայմաններուն մէջ՝ կրնայ սնուցանել մեր սոված հոգիները: Հայ հաւատացեալը այսօր կարիքը չունի օտար ակեր եւ աղբիւրներ փնտռելու իր հոգեւոր ծաւալը յագեցնելու համար: Եթէ բան մը պէտք է փնտռել, ա՛յդ մեր հայրերու եւ պապերու հաւատքն է, եւ վերաթելորումը այդ հաւատքին՝ այսօրուան մեր կարիքներուն համար: «Շնորհեա՛ մեզ, Տէր» աղօթքը բոլորիս մատչելի է, մեզի կը մնայ անոր միջոցաւ դիմել մեր Արարիչին:

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ Ծ. ՎԴԻ. ՆԱՃԱՐԵԱՆ